

Бизнес-інформ.- 2012.- № 1.- С. 169 – 173. **12.** Andersen C. Rethinking Economics in a Changed World // Finance & Development.- June 2011.- Vol. 48.- № 2.- P. 50-52. **13.** Barberis N. Psychology and the Financial Crisis of 2007-2008 <http://faculty.som.yale.edu/nicholasbarberis/cp10.pdf>. **14.** Bénabou R. Groupthink: Collective Delusions in Organizations and Markets <http://www.econ.yale.edu/seminars/microt/m08/benabou-080910.pdf>. **15.** Burgi-Schmelz A., Leone A. It All Falls into Place // Finance & Development.- September 2012.- Vol. 49.- № 3.- P. 50-51. **16.** Kotlikoff L. J. A Hidden Fiscal Crisis // Finance & Development.- September 2010.- Vol. 47.- № 3.- P. 30-33. **17.** Demircuc-Kunt A., Klapper L. Access to Banking Services // Finance & Development.- September 2012.- Vol. 49.- № 3.- P. 42-43. **18.** Gavras P. Ratings Game // Finance & Development.- March 2012.- Vol. 49.- № 1.- P. 34-37. **19.** Igan D., Mishra P. Making Friends // Finance & Development.- June 2011.- Vol. 48.- № 2.- P. 27-29. **20.** Kumhof M., Rancière R. Leveraging Inequality // Finance & Development.- December 2010.- Vol. 47.- № 4.- P. 28-31. **21.** Lagarde Ch. Fragmentation Risks // Finance & Development.- September 2012.- Vol. 49.- № 3.- P. 26-27. **22.** Minoiu C. Caught in the Web // Finance & Development.- September 2012.- Vol. 49.- № 3.- P. 15-17.

Надійшла до редколегії 09.08.2012

УДК 657.6

О.О. ФАЛЬЧЕНКО, ас., НТУ «ХПІ», Харків
Н.Б. ТОКАР, ас., НТУ «ХПІ», Харків

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК ТА КРИТЕРІЇВ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У ЗАРУБІЖНІЙ ПРАКТИЦІ АУДИТУ

В статті розглядаються питання поняття та визначення ознак і критеріїв оцінки фінансової звітності у зарубіжній практиці аудиту.

Ключові слова: аудит, оцінка фінансової звітності, методика вибірки, методи та прийоми аудиту, ознаки та критерії оцінки

В статье рассматриваются вопросы, касающиеся определения признаков и критериев оценки финансовой отчетности в зарубежной практике аудита.

Ключевые слова: аудит, оценка финансовой отчетности, методика выборки, методы и приемы аудита, признака и критерии оценки

The questions of concept and determination of signs and criteria of estimation of the financial reporting in foreign practice of public accountant are probed in the article.

Keywords: audit, estimation of the financial reporting, methods of selection, methods and receptions of audit, sign and criteria of estimation

Вступ. Загальновідомо, що аудит являє собою незалежну перевірку фінансової звітності та висловлення думки щодо неї. Основною проблемою у досягненні цієї мети аудиту є вирішення питання, як і на що саме спрямувати роботу аудитора. Це центральне питання методології проведення аудиту. Проте стосовно тлумачення поняття аудиту та його складових у зарубіжній спеціальній літературі та аудиторській практиці єдиної думки і єдиного підходу немає.

© О.О. Фальченко, Н.Б. Токар, 2012

Постанова задачі. Розмаїття думок зарубіжних аудиторів щодо спрямованості оцінки фінансової звітності можна згрупувати за: критеріями (М. Бак, С. Терлі, Великобританія), завданнями (Шотландський Інститут чартерних бухгалтерів), напрямками (аудиторська фірма «Мазар», Франція), вимогами (аудиторська фірма KPMG, Німеччина), передумовами і напрямками (Дж. Робертсон, США), підходами (Р. Додж, Великобританія).

Який же з перелічених підходів розкриває сутність поставленої проблеми? Виходячи з тлумачення понять, що розглядаються, жодне з них не розкриває повністю зміст проблеми. Найчастіше вживається поняття «критерії». Проте це поняття більшою мірою стосується оцінки звітності як у ході її перевірки, так і при висловленні думки щодо неї. Але перш ніж це зробити, слід чітко визначити, за якими ознаками здійснювати оцінку.

Методологія. У зв'язку з цим доцільно, використовувати ще одне поняття - «ознаки». Це прикмети, показники, за якими аудитор перевіряє фінансову звітність і робить висновок, чи відповідає вона встановленим вимогам. За кожною певною ознакою перевірки оцінка здійснюється згідно з критеріями, що відповідають їй. Тому аудиторська перевірка фінансової звітності має здійснюватись через оцінку її за певними ознаками і критеріями, що відповідають їй. Завданням і обов'язком аудитора не є підтвердження абсолютної точності всіх бухгалтерських записів і реєстрів. Виявлені недоліки, неточності, помилки аудитор розрізняє як суттєві (що значною мірою впливають на показники фінансової звітності або змінюють фінансовий результат на протилежний - прибуток на збиток, і навпаки) і несуттєві (які, виходячи з зарубіжного досвіду, становлять 4-5% від загального результату фінансової звітності).

Методи і технічні прийоми проведення перевірки визначені в спеціальній вітчизняній (М. Білуха, Б. Валуєв, Л. Крамаровський та ін.) та зарубіжній літературі. Ці методи і прийоми широко апробовані в практиці проведення ревізії, контролю, а також аудиторськими фірмами. До них належать: аналіз, синтез, спостереження, інвентаризація, контрольні заміри, експертиза, документальна перевірка тощо. У міжнародних нормативах з аудиту та в зарубіжній спеціальній літературі викладено специфічні методи і прийоми аудиту, які широко застосовуються у світовій практиці, але маловідомі у нас або мають інше тлумачення і особливості застосування в аудиті. Це такі методи, як опитування, інспекція, запит, аналітичний огляд, та прийоми - вибіркова перевірка, анкетування, тестування тощо. Подальший вибір методів і прийомів аудиту за ознаками та критеріями щодо об'єктів перевірки є проблемою окремих етапів проведення аудиту - перевірки активів, капіталу, зобов'язань, отримання прибутку тощо.

Якщо аудитор приймає рішення про проведення вибіркового дослідження, він повинен врахувати таке: головну мету (завдання) перевірки та чи можна її здійснити, застосовуючи вибірку; відносну ефективність різних методів і прийомів аудиту; характер неточностей і помилок, які можуть міститись у

звітності, та яка ймовірність їх виявлення шляхом вибіркового дослідження інформації. Вибіркова перевірка може здійснюватись на основі застосування двох видів методик: методики статистичної вибірки та методики вибірки з використанням професійного судження (нестатистична вибірка). У процесі аудиторської вибірки необхідно забезпечити, щоб кожна відібрана одиниця була характерним представником усієї генеральної сукупності, мала однакові шанси бути відбраною та щоб отримані результати можна було поширити на всю сукупність у цілому. Інакше вибірка буде неефективною. Ефективність вибірки може зменшуватись з двох основних причин: необ'єктивності відбору, необ'єктивності сукупності.

У разі перевірки на завищення показників ситуація є більш складною, оскільки сама повнота бухгалтерської документації ставиться під сумнів і вона не може використовуватись як надійне джерело інформації. Існують різноманітні методики вибірки: довільний відбір; систематичний відбір; монетарна відбірка; відбір групи; безсистемний відбір; комп'ютерний відбір.

Результати дослідження. Ураховуючи особливості розвитку ринкової економіки в Україні, Закон України «Про аудиторську діяльність», Закон України «Про бухгалтерський облік і звітність в Україні», а також зарубіжний досвід, на нашу думку, до ознак і критеріїв оцінки фінансової звітності слід віднести такі: повноту, оцінку, фактичну наявність, належність, правильність відображення. Такі ознаки і критерії, як точність, об'єктивність, правдивість, достовірність охоплені ознакою і критерієм «правильність відображення», межі облікового періоду - «відповідність», права й обов'язки - «належність», класифікація і пояснення статей звіту охоплюються переліченими вище критеріями.

Запропонований перелік ознак та критеріїв оцінки аудитором фінансової звітності є основою для визначення: методів і прийомів аудиту в цілому; методів та прийомів, які найбільше підходять для перевірки за певною ознакою чи критерієм; методів і прийомів залежно від об'єктів аудиту (наприклад, основні засоби слід перевірити насамперед за такими ознаками і критеріями: повнота, фактична наявність, належність, оцінка); методів і технічних прийомів, які найбільш доцільно (ефективно) використовувати під час перевірки певного об'єкта аудиту.

Висновок. Виходячи з викладеного, наведено загальний перелік методів і прийомів проведення аудиту. Але для практичної роботи аудитора їх недостатньо, бо він мусить знати, які конкретні методи і прийоми доцільно застосовувати для оцінки звітності за певними ознаками та критеріями. Зазначені методи і прийоми аудиту, які, на нашу думку, можуть бути застосовані під час перевірки фінансової звітності за певними ознаками та критеріями.

Список літератури: 1. Международные стандарты аудита и Кодекс этики профессиональных бухгалтеров (1999). — М.: ICAR, 2000. — С. 179—209. 2. *Адамс Р.* Основы аудита / Пер. с англ.; под ред. Я. В. Соколова. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 1995. — С. 86—93, 200—222. 3. *Аренс А., Лоббек Дж.* Аудит / Пер. с англ.; под ред. Я. В. Соколова. — М.: Финансы и статистика, 1995.

— С. 357—388. **4.** Аудит Монтегомери / Ф. Л. Дефлиз, Г. Р. Дженик, В. М. О'Рейли, М. Б. Хирш / Пер. с англ.; под ред. Я. В. Соколова. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. — С. 241—285. **5.** Аудит: Практик. пособие / А. Кузьминский, Н. Кужельный, Е. Петрик, В. Савченко и др.; под ред. А. Кузьминского. — К.: Учетинформ, 1996. — С. 13—16. **6.** Робертсон Дж. Аудит / Пер. с англ. — М.: КРМГ; Контакт, 1993. — С. 31—45. **7.** Скобара В. В. Аудит: методология и организация. — М.: Дело и Сервис, 1998. — С. 16—89.

Надійшла до редколегії 10.08.2012

УДК 338:246.025.2:351.824.11

В.А.МІЩЕНКО, д-р екон.наук, проф., НТУ «ХПІ», Харків
Л.В. СОКОЛОВА, д-р екон.наук, проф. ХНУРЕ, Харків
І.А. ФЕДОРЕНКО, д-р екон.наук, проф., НТУ «ХПІ», Харків

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ОЦІНКИ НАСЛІДКІВ НЕНАДІЙНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ

Стаття присвячена аналізу закордонного досвіду щодо оцінки наслідків при відключенні електроенергії. Представлені результати оцінки збитку від перерв в електропостачанні різних категорій споживачів

Ключові слова: електропостачання, тривалість відключення, збиток, витрати, споживач, надійність.

Статья посвящена анализу заграничного опыта относительно оценки последствий при отключении электроэнергии. Представленные результаты оценки убытка от перерывов в электроснабжении разных категорий потребителей

Ключевые слова: электроснабжение, длительность отключения, убыток, расходы, потребитель, надежность.

Article is devoted the analysis of foreign experience according to consequences at power cutoff. Results of an estimation of a loss from breaks in an electrical supply of different categories of consumers are presented

Keywords: power supply, duration of disconnecting, loss, charges, consumer, reliability.

Вступ. Розвиток промисловості та зростання енергоспоживання підприємств пов'язано з питаннями забезпечення надійності та безперервності у постачанні. В сучасних умовах господарювання необхідно будувати таку систему електропостачання промислових підприємств, яка дозволяє підприємствам-споживачам самим обирати рівень надійності електропостачання. Припинення поставок електроенергії однакової тривалості у різних підприємств-споживачів викликає різну тяжкість економічних наслідків. Тому ми вважаємо, що саме економічний збиток можна рахувати критерієм надійності надання послуг енергопостачальної

© В.А.Міщенко, Л.В. Соколова, І.А.Федоренко, 2012